

500 BÜYÜK SANAYİNİN BİLANÇOSU

	Toplam borçlar (milyon TL)	Finansman giderleri (milyon TL)	Üretim dışı gelir (milyon TL)	Üretim dışı gelirin kâr oranı (%)	Özkaynaklar (milyon TL)	Borcun özkaynağa oranı (%)	Dönem kârı (milyon TL)	Özkaynak kârlılığı (%)
2013	238.276	19.185	7.539	34.1	179.900	132.4	22.137	12.3
2014	256.866	15.989	13.618	50.3	193.972	132.4	27.097	14.0
2015	305.768	27.994	12.949	45.7	202.827	150.7	28.320	14.0
2016	379.081	29.006	14.069	37.3	233.609	16.22	37.734	16.2

Kaynak: İSO 500

Kârlılıkta sanayi bankaları solladı

Büyük sanayi şirketlerinin 2010 yılından bu yana en iyi dönemini 2016'da yaşadığı ortaya çıktı. **İstanbul Sanayi Odası**'nın açıklanan **500 Büyük Sanayi şirketi araştırması** özvarlık kârlılığı bakımından **2016'da yüzde 16.2'ye çıktığını, bu oranla bankaları 4 puan geride bıraktığını gösteriyor.** Bankalar 2016'da yüzde 12.6 özvarlık kâr elde etti.

Sanayinin bu kâr elde ederken toplamda kambiyo işlemlerinden zarar etmediğini, hatta kısmi bir kâr sağladığını belirtelim. Ancak uluslararası muhasebe sistemi uygulanmadığından ödenen dış borçların veya kur farklarının finansman gideri olarak mı gösterildiği, yoksa kambiyo kârı veya zararı olarak mı bilançoda yer aldığıni bilemiyoruz. Bu konuda daha şeffaf olma gereği açık.

Bir de **500 Büyük Sanayi Kuruluşu** listesinde yer alıp da ismini açıklamayanların sayısı giderek artıyor. Bu sayı 2016 için 19 sanayi şirketine çıktı. Yani kuruluş bilgilerini gönderiyor, 500 Büyük içinde yerini alıyor, yerini biliyor ama isminin açıklanmasını istemiyor. Sayının giderek artması ise düşündürücü.

Ayrıca net kârını açıklamak istemeyen ve gizleyenler hızla arttı. **2016 yılında 500 şirketin 269'u yani yarısından çoğunun karları listelerde görünmüyor.** Gizleme kamuoyundan, Maliye ve Oda ise biliyor. Ama her gizlilik gibi buradaki örtünün de bir merak uyandırdığı, araştırma sonuçlarının kalitesini azalttığı açık. Türkiye gibi bir

Abdurrahman YILDIRIM

ayildirim@htgazete.com.tr

ekonomi 500 büyük sanayi kuruluşunu şeffaf bir şekilde açıklayabilmeli. Geldiği düzey itibarıyla bu olgunluğa ulaştığını düşünüyoruz.

Bunun ötesinde 2016'da 500 Büyük'ün toplam kâr 28.5 milyar liradan 37.7 milyar liraya yükseldi. Bu, bir yılda yüzde 33 kâr artışı demek ve en son böyle yüksek oranlı artışı 2009 yılında yaşamıştık. Yine 500 Büyük'ün özsemaye kârlılığı yüzde 16.2'yi buldu ki, bu oran hem

bankaların kârlılığının hem de uluslararası normların üzerine çıktı. Yüzde 15 ortalama sermaye getirisi küresel bir kıtas. Sanayinin yüzde 16.2'lik oranı da 2010 yılındaki yüzde 16.9'luk orandan sonra en yüksek. Bu anlamda daha yüksek oranlı kârlılığı en son 2003 yılında ulaşmıştı. Yani **2016 sanayi sektörünün son 13 yılda en kârlı ikinci yılı.**

Bu kârın içinde faaliyet dışı gelirlerin payı ise yüzde 37 ile yüksek oranını koruyor. Faaliyet dışı gelirlerin en çoğu da finansal işlemlerden kaynaklanıyor. Dolayısıyla **sanayi kesiminin hem finansal işlemlerini iyi yönettiğini ve faizden para kazandığını, hem de dövizle daha düşük faizlerden borçlanıp ama kur değişiminden kaynaklanan zararlarını minimize etmeyi başardığını görüyoruz.**

Faiz giderleri ise düşük. Çünkü küresel çapta tarihin en düşük faiz döneminden geçiliyor. Sanayinin finansman giderleri de 2016'da sadece 1 milyar lira kadar artarak 29 milyar liraya vardı.

Sanayinin hatası borca fazla yüklenmesi

Sanayinin iyi kâr etmesine karşılık finansman yapısı sorunlu. Çünkü özsermayesi yetersiz. 24 Ocak 1980 kararları ile Türkiye ekonomisini dışa ve rekabete açan **Turgut Özal** 1984'ün başında İSO'ya başbakan olarak ilk ziyaretini yaptı. Kalabalık ve heyecanlı sanayici topluluğuna değişen ekonomik yapıyı anlattı ve dedi ki: **"Yatınızı katınızı satın, sermayenize katın."** Ne kadar haklı olduğu bugün çok daha net biçimde ortaya çıkıyor.

Çünkü aradan geçen 35 yıllık sürede değişen çok fazla bir şey yok. Açıklanan 2016 yılı İSO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu gösteriyor ki, üretim kesimi hâlâ sermaye fakiri veya yoksunu olarak yoluna devam ediyor. Çarklar dönmeye dönüyor ama borçla dönüyor. Sanayi aşırı borçlu ve üstelik bu borcun daha büyük kısmı döviz üzerinden ve yurtdışına. Dolayısıyla kurda meydana gelen önemli değişiklikler sanayi kesiminin finansman giderlerini aşağı yukarı oynatıyor ve bilançosunda büyük dalgalanmalar yaratıyor.

Borçlanarak büyüyen sanayinin 2016 toplam borcu 379 milyar liraya yükseldi. Bu da bir yılda borç stokunda yüzde 24 artış demek. Borç hızla artıyor ama özsermaye aynı hızla büyümüyor. 233.6 milyar liralık özsermayenin artışı yüzde 15'te kaldı. Sonuçta da borçlar özvarlığın yüzde 162'si düzeyine çıktı. Halbuki sürdürülebilir olanı yüzde 100 civarında olması. Yani borçla özvarlığın

BANKALARIN BİLANÇOSU

Yıllar	Özkaynaklar (milyon TL)	Net kâr (milyon TL)	Özkaynak kârlılığı (%)
2013	193.807	24.733	12.7
2014	222.332	24.466	11.0
2015	251.614	25.644	10.2
2016	288.789	36.424	12.6

Kaynak: TBB

birbirine çok yakın seyretmesi. Yoksa borç servisine çalışıyorsunuz. Bizim sanayicilerimizin de yakınması hep bundan.

Fakat aynı sanayicilerin özsermayelerini güçlendirme konusunda istek ve becerileri az. BDDK bankalara 8 yıldan beri kârlarını sermayelerine katmalarını zorunlu tutuyor. Bu nedenle **50 bankanın sermayesi 289 milyar lira ile 500 büyük sanayinin üzerinde ve toplam kârı da sanayiye yakaladı.** Sanayide ise temettüye dağıtmama gibi bir zorlama yok. Halka açılmaya pek niyet yok, ama bunun doğru düzgün ortamı da yok.

Ancak ne olursa olsun daha parlak bilançoların ve daha yüksek kârların yolu daha güçlü sermayeden geçiyor. Bu da öncelikle sermaye piyasasına gelmeyi ve bu piyasayı derinleştirmeyi gerektiriyor. "Yatınızı, katınızı satın sermayenize katın" diyen **Turgut Özal** halinde 1986'da İMKB'yi "Bir de borsamız olsun" diye açmamıştı. Borsa canlandırıldığında 1987 yılında nasıl da büyük KİT'lerin hisselerini borsada halka arz etmeye kalktığını biliyoruz.